

Vaikuttavuudesta sosiaaalialalla

Noora Aarnio, erikoissosiaalityöntekijä YTM
vs. kehittämissuunnittelija SONet BOTNIA

Vaikuttavuuden käsitteestä

Vaikuttavuuden käsite ja eräitä sen lähikäsitteitä

Käsite	Käsite (En)	Määritelmä
Tuloksellisuus	Profitability	Moniosainen (ylä)käsite (ks. Meklin 2009), käytetään mm. organisaatiotutkimuksissa (ks. lisää esim. Rousu 2007) ja mitataan esim. tasapainotetulla mittaristolla (BSC) (ks. esim. Niiranen, Stenvall & Lumijärvi 2005)
Vaikuttavuus	Effectiveness; impact/ program effect	Suhdekäsite, yleisesti esim. intervention aikaan saama muutos tavoitellulla osa-alueella (hyvinvointi/terveys tms.)-> kriteerit; osa tuloksellisuutta. (<i>normaalitoiminta</i>)
Teho	Efficacy	Kuten vaikuttavuus, mutta ihanteellisissa olosuhteissa, kuten laboratoriossa, jossa ei ole ns. sekoittavia tekijöitä (<i>kliiniset kokeet</i>)
Panos; Tuotos	Input; Output	Voimavarat, kustannukset; Suoritteet, palvelut, menetelmät
Tehokkuus	Efficiency	Huomioidaan myös kustannukset: panokset I (toimintaan käytetyt kustannukset)/vaikuttavuus E (I/E, joskus E/I) (Sintonen & Pekurinen 2006)
Tuottavuus	Productivity	Toiminnan tuotokset/panokset (toimintaan käytetyt kustannukset)
Laatu	Quality	Koostuu eri tekijöistä, määrittely riippuu näkökulmasta (ks. Laine 2005)
Vaikutus	Effect <i>perverse/null effect</i>	Intervention aiheuttama muutos, voi olla myös ennakoimaton, ei tavoiteltu, <i>tavoitteiden vastainen vaikutus/ei vaikutusta tavoitealueilla</i> (ks. Vedung 1997)
(Loppu)tulokset, Seuraukset	Results	Viittaa intervention/toiminnan tuloksiin, voi olla laajempi kuin vaikutus, ei välttämättä tietyn tavoitteen saavuttamisen aste (ks. Esim. Vedung 1997).
Asiakas(systeemin) muutos (Paasio 2006)	Outcome: <i>client, case & client satisfaction</i>	Muutos interventiolla tavoitellussa asiassa, esim. asiakkaan elämäntilanteessa, ongelmassa tai hyvinvoinnissa (Paasio 2003, ks. Magura & Moses 1986) Esim. alkutilanne-loppumittaus -> vaikuttavuuden aste (outcome change, Rossi ym. 2004)

Sintonen & Pekurinen 2006; Rajavaara 2007; Meklin 1991, 2009; Vedung 1997; Paasio 2003, 2006; Rousu 2007; Laine 2005; Magura & Moses 1986; Niiranen ym. 2005; Rautava ym. 2009; Rossi ym. 2004
UEF // University of Eastern Finland

Vaikuttavuuden käsite /Janissa Miettinen 30.1.2018 5

Vaikuttavuudesta sosiaalian ja lääketieteen tutkimuksessa

- Lääketieteessä on pitkät perinteet näyttöön perustuvalle –tutkimukselle. Sosiaalityön toivotaan omaksuvan intuitiivisen arvioinnin sijaan näyttöön perustuvia (evidence-based) menetelmiä, kuten terveydenhuollossa (Munro 2002).
- Sosiaalityön tietoperustan vahvistamisen tarve on ilmeistä, mutta näyttöön perustuvien menetelmien käytössä on kuitenkin rajoituksensa. Sosiaalityön metodit tulisi rakentaa yhdistellen erilaisia työtapoja, jotka huomioivat arvioinnin **arvopohjan**. (Munro 2002.)
- Systeeminen ajattelutapa ottaa huomioon toimijoiden ja tilanteiden vaikutukset toisiinsa ja se toimii hyvin kompleksisten ilmiöiden hahmottamisessa (Caffrey & Munro 2017).

”Vaikuttavuus on monta”

Pohjola, Anneli & Kemppainen, Tarja & Väyrynen, Sanna (2012)

Järjestelmävaikuttavuus

- Yleinen, työn kohdenäkökulma
- Mittaaminen
- Näyttöön perustuvat menetelmät
- Standardimainen toiminta
- Toimenpiteet
- Syys-seuraus-suhteet
- Ilmiöiden erilliset suhteet
- Rakenteet
- Tuotokset
- Mennyt

Inhimillinen vaikuttavuus

- Yksilöllinen, elämisen näkökulma
- Kuvaaminen, ymmärtäminen
- Kokemuslähtöisyys
- Toisin tekeminen
- Kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen
- Moninaisuus, merkitykset
- Ilmiöiden kiinnittyminen toisiinsa
- Prosessit
- Hyödyllisyys
- Tulevaisuus

Sosiaalialan vaikuttavuutta voi tarkastella monella tasolla

1. Asiakkaan avunsaannin ja palvelukokemusten taso
2. Työntekijätaso
3. Asiakaskohtaisen yhteistoiminnan taso
4. Palveluiden organisoinnin ja paikallisen/alueellisen johtamisen taso
5. Poliittinen taso
6. Tutkimuksen taso

Mukaillen Rose & Norwich (2014)

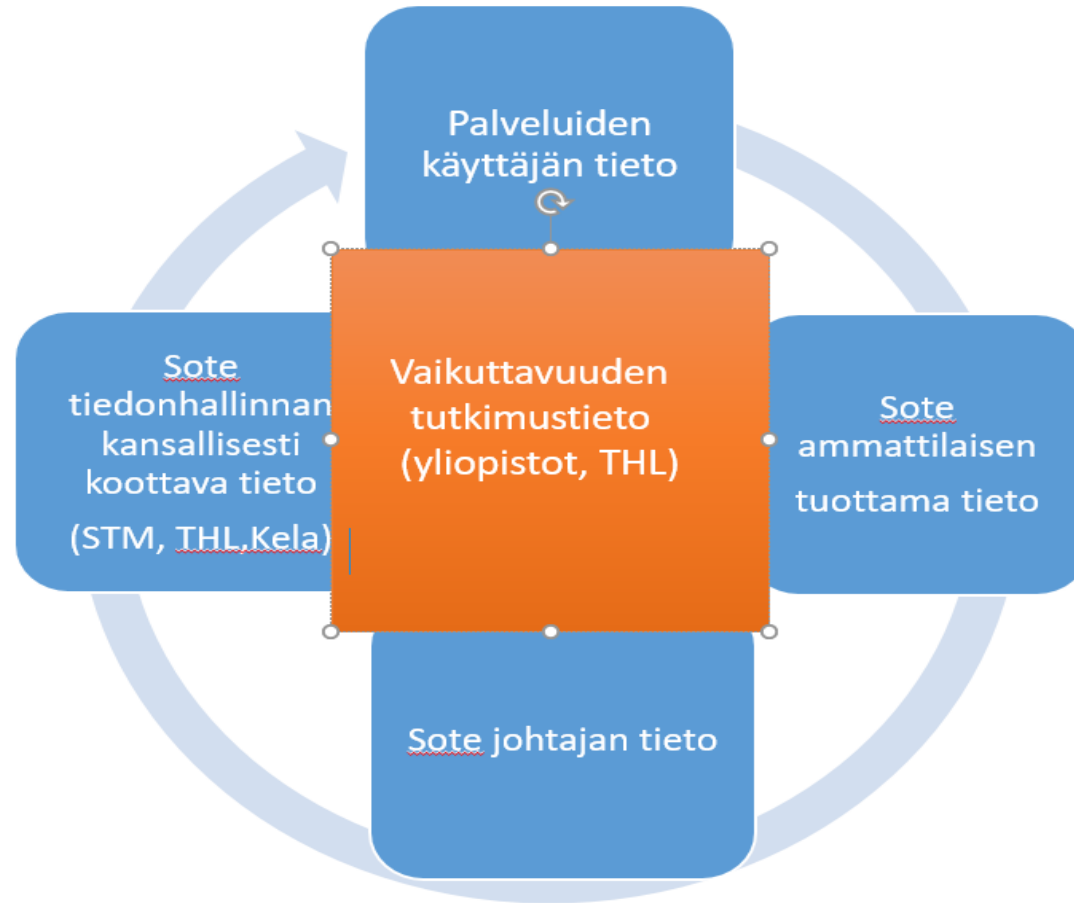
1. Osallisuus ja kohtaaminen
2. tieto/osaaminen, tutkimukseen perustuvat menetelmät käytössä ja kokemus osallisuudesta organisaatiossa
3. ammattilaisten yhteistoiminta asiakkaan asiassa, yhteinen tilannekuva
4. palveluiden integroituminen asiakkaan elämäntilanteen ympärille, osallisuus-rakenteet, sujuvat prosessit, tiedolla johtaminen ja tutkimukseen perustuvat menetelmät
5. tiedolla ohjaaminen ja johtaminen
6. vaikuttavuustutkimus sosiaalialalla ja tutkimustiedon integroituminen osaksi käytäntöjä

Ks. Lähteet lopussa

Tieto sosiaaalialan vaikuttavuuden edellytyksenä

Sote -tieto hyötykäyttöön - strategia 2020:

Strategian tavoitteena on tukea sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista ja kansalaisten aktiivisuutta oman hyvinvointinsa ylläpidossa parantamalla tiedonhallintaa ja lisäämällä sähköisiä palveluja. Tavoitteisiin pääsemiseksi on olennaista saada sote-tieto hyötykäyttöön ja jalostaa sitä tietämykseksi, joka auttaa niin palvelujärjestelmää kuin yksittäistä kansalaistakin.

Kun vaikuttavuuden arviointi ymmärretään tieteellisenä tutkimuksena, sitä luonnehtii tutkimuksen edistyvyys ja itseään korjaavuus -> tietoperusta ja käytännön tasolla tutkimukseen perustuva vaikuttavuus vähitellen kehittyvät (Pohjola, Kemppainen & Väyrynen 2012)

SONet BOTNIA:n teemailtapäivät vaikuttavuus –teemalla vuonna 2019

Alustava suunnitelma:

1. Vaikuttavuus ja monialainen yhteistyö/**Kokkolassa** ma 3.6.2019 klo 12-15.30

- Vaikuttavuus teeman avaaminen: Anne Saarijärvi/Noora Aarnio?
- FCG: Kompassin esittely Taru Arnkil
- Anne Määttä/Diak/ Monialainen yhteistyö ja vaikuttavuuden arvioinnin käytännön menetelmiä

2. Osallisuus ja kohtaaminen vaikuttavuuden edellytyksenä/**Seinäjoella** /to 12.9.2019 klo 12-15.30

- Jokaisesta maakunnasta esitys: millaisia osallisuutta edistäviä menetelmiä on käytössä maakunnissa (asiakasraadit, asiakaskehittäjäryhmät, palautekyselyt ym.)
- Esitys asiakkaalta liittyen osallisuuteen ja kohtaamiseen
- Esitys työntekijältä liittyen osallisuuteen ja kohtaamiseen (jonkin ryhmän tai prosessin esittely?)

3. Vaikuttavuus sosiaalityön käytännöissä/**Vaasassa** to 7.11.2019 klo 12-15.30

- Jokaisesta maakunnasta esitys: millaisia tutkimustietoon perustuvia menetelmiä maakunnassa on käytössä
- Luento: Vaikuttava johtajuus
- sosiaalityöntekijöiden paneeli haastatteluna (eri alojen sosiaalityöntekijöitä): Miten vaikuttavuus näkyy minun työssäni

3 vaihtoehtoa osallistua:
-paikanpäällä
-skypen kautta
-Kisakatso-mossa

1. Osallisuus ja kohtaaminen
2. tieto/osaaminen ja kokemus osallisuudesta organisaatiossa
3. ammattilaisten yhteistoiminta asiakkaan asiassa
4. palveluiden integroituminen asiakkaan elämäntilanteen ympärille, osallisuus-rakenteet, sujuvat prosessit ja tiedolla johtaminen
5. tiedolla ohjaaminen ja johtaminen
6. vaikuttavuustutkimus sosiaalialalla ja tutkimustiedon integroituminen osaksi käytäntöjä

Ideoitanne?
Miten linkittyy Lape-akatemiaan?

4. 6.

Lähteet

Caffrey, Louise & Munro, Eileen (2017) A Systems Approach to Policy Evaluation. Evaluation. 23:4, 463-478.

Miettinen, Janissa (2018). Opintomateriaalit: Vaikuttavuuden käsite. Sosiaalityön erikoistumisopinnot. Itä-Suomen yliopisto.

Munro, Eileen (2002) The Role of Theory in Social Work Research. Journal of Social Work Education, 38:3, 461-470.

Sosiaalialan vaikuttavuus eri tasoilla lähteet:

Blomgren, Sanna; Karjalainen, Jouko; Karjalainen, Pekka; Kivipelto, Minna; Saikkonen, Paula & Saikku, Peppi (2016). Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa. Raportti 6/2016: THL. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130515/URN_ISBN_978-952-302-648-3.pdf?sequence=1

Gissler Mika; Kekkonen Marjatta & Känkänen Päivi toim. (2018). Nuoren palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot –vuosikirja. Helsinki: THL. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-200-0>

Martela, Frank (2012). Caring Connections – Compassionate Mutuality in Organizational Life. Academy of Management Annual Conference Best Paper Proceedings.

Mönkkönen, Kaarina; Kekoni Taru & Pehkonen, Aini toim. (2019). Moniammatillinen yhteistyö –vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.

Pekkarinen, Elina (2010). Sosiaalialan arvojohtajat ja muutoksen managerit Laadullinen katsaus sosiaalialan johtamisen tutkimuksesta. Työpaperit 7/2010: THL. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80260/c36d8dc8-fca6-46e6-95ec-78a8efb6a626.pdf?sequence=1>

Pohjola, Anneli; Kemppainen, Tarja & Väyrynen, Sanna (2012). Sosiaalityön vaikuttavuus. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Rose, Jo & Norwich, Brahm (2014). Collective commitment and collective efficacy: a theoretical model for understanding the motivational dynamics of dilemma resolution in inter-professional work. Cambridge Journal of Education, Vol. 44, No 1, 59-74.

Tieto hyvinvoinnin ja uudistuvien palvelujen tukena – Sote -tieto hyötykäyttöön -strategia 2020. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70321/URN_ISBN_978-952-00-3548-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y